

ficiant. II. Quod hæres legitimo tempore, id est, intra annum et diem a domino feudum requirat, eum agnoscat, eique relevium solvat. III. Quod si feudum inter vivos alienare velit, consensum domini requireret debeat; quem etiam dominus dare tenetur, nisi justam recusandi causam habeat. IV. Quod si quis vasallus hæredes ab intestato successuros habeat, non possit in extraneum, nec per ultimam voluntatem, nec per alienationem inter vivos transferre, nisi requirat, simulque habeat domini consensum; sine quo si transferre nititur, dispositio nulla est et feudum ad hæredes ab intestato succedentes transit.

37. *Feuda bursatica in Bavaria sunt frequentia.* — Hujusmodi feuda bursatica sunt ferme omnia feuda rustica et pæbeia in Bavaria, utpote vi quorum nulla servitia personalia, sed tantum relevia præstantur, et vel hoc ipso, sicut etiam ex aliis capitibus, feuda impropria reputantur, sunt insuper plerumque emptitia: vide de hoc feudo, tit. XI. a. 4. *Statut. Bavar.* et ibi illustrissimum interpretem dominum Schmidt.

38. *Feuda equestria, quæ?* — Aliud feudum in Bavaria frequens est feudum equestre *Ritter-Lehen*, vi cuius tenetur vasallus domino præstare servitia equestria, et contingente mutatione in recognitionem pro relevio præbere *elnen Schiesszeug*, antiquitus consistebat hoc relevium in bombardâ et gladio; cuius loco hodie successit pensio aliqua pecuniaria consistens in septem florenis, et quatuordecim crucigeris, prout videre est in *Statutis Bavar.* tit. XXII. a. 8. et apud illustrissimum dominum Schmidt ad processum summarium, tit. XI. a. 4, ubi etiam docet, quod hæc feuda equestria quoque dividantur in masculina et feminea, nova et antiqua, quæ membra faciliter cognoscuntur ex dictis supra numer. 11. et seqq. Cæterum quia feuda bursatica et equestria non sunt de communibus feudorum consuetudinibus, sed particularibus Bavariæ dispositionibus, plura de iis non agimus; sed ulterius, quæ sunt juris communis tractando.

39. *Libri feudorum an sint authentici? quæritur.* — Quæritur IV. An libri feudorum seu scriptæ, corporique juris insertæ feudorum consuetudines sint authentici, habeantque vim legis? Ratio dubitandi est; tum quod illæ consuetudines videantur particulares Italicorum, maxime Mediolanensium, consequenter pro lege universali in foro imperi

Romani minime habendæ; tum quia majori ex parte consistunt ex responsis, seu decisionibus privatorum doctorum Gerhardi Nigri, Oberti de Orto, qui potestate legislativa caruere. Et ob has rationes Hostiensis in *Summa de Immunitate eccles.* § *In quantum.* et alii a Fachin., lib. VII. cap. II. citati, negativam sententiam tenuerunt. Nihilominus,

40. *Respondetur affirmative.* — Resp. Libri feudales, seu feudorum consuetudines sunt vere authentici, ita ut eadem, qua reliquæ leges scriptæ auctoritate polleant, ac vim obligandi habeant. Ita Fachin., loc. cit.; Jul. Clarus, § *Feudum.* q. 3; Zasius, in *Epitome de Feudis*, in prin.; Engel, h. t. n. 1. et communissima aliorum. Ratio est: quia imperatores, quorum est leges condere, consuetudines feudales variis in locis confirmarunt, illis partim addendo, partim detrahendo, partim ratificando, uti colligitur ex I. I. *Feud.* tit. XIII. et lib. II. *Feud.* tit. XLIV. et LIII. Eisdem libros, ac consuetudines feudales in eis contentas approbarunt etiam summi Pontifices. arg. c. *Cæterum.* 5. de *Judiciis*, et c. *Ex transmissa.* 6. de *Foro competent.*

41. *Probatur immemoriali consuetudine. Consuetudo habet vim legis.* — Accedit, quod longissimo ac immemoriali orbis christiani consuetudine recepti, et practicati sint, idque et extra iudicium allegentur; quod autem iudicium populi receptum, et frequenter in eodem controversiarum genere servatum est, pro lege habetur: « Nam cum ipsæ Leges (ait Julianus I. *De quibus* 32. ff. *de Legibus*) nulla alia ex causa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ sint: merito et ea, quæ sine ullo scripto populus probavit, tenebunt omnes. Nam quid interest, suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis et factis? » Unde ibidem dicitur: « Inveterata consuetudo pro lege non immerito custoditur. » Item: « De quibus causis, scriptis legibus non utimur, id custodiri oportet, quod moribus, et consuetudine introductum est. »

42. *Quenam capitula non sint authentica in libris feudorum: et quæ illa?* — Notat tamen clarissimus dominus Gletle, id, quod modo de auctoritate et valore librorum feudalium diximus, intelligendum esse de capitulis ordinariis, quæ in libro primo et secundo feudorum usque ad capitulum LVIII. inclusive continentur; reliqua enim in secundo libro capitula extraordinaria, utpote non publica

auctoritate, sed opera Cujacii, et aliorum adjuncta dubiæ auctoritatis, nec usu ita recepta sunt, uti priora. Quæ proin tunc tantum valent, et allegari possunt, quando cum capitulis ordinariis prioribus conveniunt, vel eorum explicationem faciunt, vel denique quando casum in ordinariis non decisum continent; minime vero, quando ordinariis contraria existunt. Stryk, in *Exam. jur. Feud.* cap. I. q. 22. et alii.

§ II.

QUINAM, QUID, ET QUOMODO IN FEUDUM DARE, ET ACCIPERE POSSINT?

43. *In feudum dare possunt omnes et soli rerum suarum administrationem habentes.* — Quæritur I. Quinam dare possint feuda? Resp. I. Universaliter omnes et soli, qui liberam rerum suarum administrationem habent. Communis. Textus habetur in lib. II. *Feud.* tit. III. ibi: « Investitura feudi non ab alio recte fit, nisi ab eo, qui legitime honorum suorum administrationem habet. » Et quidem feuda sæcularia dare imprimis potest Romanorum imperator, non tantum de bonis propriis, seu patrimonialibus, sed etiam de bonis imperii; hæc tamen cum limitatione, ut hodie regalia, et majoris momenti bona, « so et Was merkliches eintragen, als Fürstenthumb, Graffschafften, Stadt, und dergleichen, » sine præcitu et consensu electorum in Feudum concedere, aut de eis expectantias, ut vocant, dare nequeat, sed illorum redditus, si quando vacent, ad Imperii usus servare debeat; uti videre est in capitulationi Caroli V. art. 24. Ferdinandi II. art. 28. Ferdinandi III. art. 23. Ferdinandi IV. art. 30. Leopoldi I. art. 30. et Josephi Romanorum regis. art. 29.

44. *Etiam plebi et feminae.* — Deinde etiam electores imperii, principes, duces, marchiones, comites, barones, et alii nobiles bona sua in feudum dare possunt, per textum in lib. I. *Feud.* tit. I. in princ. De plebis quidem aliquantulum controversum est, sed communior et juri conformior tenet, etiam illos bona sua allodialia, quorum liberam administrationem habent, in feudum dare posse. Ratio est, quia ubi juris dispositio non obstat, « quilibet rei suæ moderator atque arbiter existit. » L. *In re mandata.* c. *Mandati*; nullibi autem in jure reperitur dispositio juris plebeis in hoc contraria: imo ipsi libri

feudales, eis positive etiam assistunt, dum universaliter absque ulla limitatione concedunt, quod quilibet bona sua, quorum legitimam administrationem habet, in feudum dare queat. cit. lib. II. *Feud.* tit. III. Nec refert mas sit femina; dummodo rei, quam in feudum dare vult administrationem habeat: nam ut ibidem dicitur, « Femina quoque etiam novi feudi investituram facere posse plerique consentiunt. »

45. *Episcopi quoque et Ecclesiarum prælati adhibitis juris solemnitatibus.* — Resp. II. Episcopi, abbates, ac cæteri prælati et superiores ecclesiastici possunt quidem bona Ecclesiæ in novum feudum concedere, sed non nisi cum requisitis juris solemnitatibus. Jul. Clarus, § *Feudum*, et hodie communis, ac certa ob claram juris dispositionem *Extravag. Ambitosæ.* « de Rebus eccles. non alienand. » ubi inter alia nova Infeudatio de bonis Ecclesiæ expresse prohibetur, nisi fiat cum debita juris solemnitate. Concordat textus in lib. I. *Feud.* tit. VI. ibi: « Si episcopus, vel abbas vel abbatissa feudum ecclesiarum, quæ eis subjectæ sunt, etc. nullum habet vigorem. » Quænam autem juris solemnitas requiratur ad concedendum novum feudum ecclesiasticum, vide supra tit. XIII. *de Rebus Ecclesiæ alienandis*, § 2. eadem enim, quæ ad alienationem rerum ecclesiasticarum requiritur juris solemnitas, etiam ad constituendum novum feudum ecclesiasticum exigitur, eo quod et feudum aliquam alienationis speciem habeat, eique annumeretur, cit. *Extravag. Ambitosæ.* « de Rebus Ecclesiæ non alienand. » et amplius Pirhing, h. t. n. 4.

46. *Imo sine juris solemnitatibus feuda antiqua.* — Dicitur autem notanter « Feudum novum; » quia, quod res ab antiquo in feudum dari solita, seu antiqua feuda, quando redeunt ad Ecclesiam, denuo etiam absque juris solemnitate in feudum concedere valeant ecclesiarum prælati, communiter tenent doctores, signanter Jul. Clarus, cit. q. 13. n. 1; Abbas, in c. *Ut super de Rebus eccles. alienand.* n. 11; Pirhing, h. t. n. 6. et alii. Patetque tam ex libris feudorum, quam sacris Canonibus. Et quidem I. I. *Feud.* tit. I. sic habetur: « Feudum autem dare possunt, archiepiscopus, abbas, abbatissa, præpositus, si antiquitus consuetudo eorum fuerit, feudum dare. » Ex sacris canonibus vero c. fin. h. t. expresse statuit pontifex, quod feudum ad Ecclesiam reversum, libere de novo

concedere valeat praelatus, si viderit Ecclesie expedire, id est, si eadem, vel similis causa utilitatis existat, prout diximus tit. XVIII de *Emphyteusi*, a. n. 262. et seqq. quae ibidem usque ad finem tituli de *Emphyteusi* dicta, etiam de feudis cum proportione intelligi volumus.

47. *Rerum suarum administratione carens in feudum dare nequit.* — Resp. III. Omnis ille bona sua in feudum dare prohibetur, qui bonorum suorum administrationem non habet. Communis, et certa, textu clar. l. II. *Feud.* tit. III. in princ. ibi: « Investitura feudi non ab alio recte fit, nisi ab eo, qui legitime suorum bonorum administrationem habet. »

48. *Excipitur minor, qui saltem feudum antiquum concedere potest.* — Limitatur tamen conclusio in minore, utpote qui saltem antiquum feudum, non item novum concedere potest, cit. lib. II. tit. III. ibi: « Investitura, quae de veteri fit, etiam a minore potest fieri. » Azorius, l. X. de *Feudis*, cap. v. q. 8. Quae limitatio ad alios bonorum suorum administratione carentes, v. g. pupillos, et furiosos non videtur extendenda. Ita Azorius, loc. cit. Ratio est, quia solus minor excipitur a lege universaliter. Exceptio autem unius firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis, arg. l. *Quaesitum*. 12. § 43. ff. de *Fundo instructo*. can. *Dominus*. 6. caus. 32. q. 7. et amplius diximus in lib. I. tit. II. n. 405.

49. *Feudum accipere potest quivis, si specialiter non prohibetur.* — Quæritur II. Quinam in feudum accipere possunt? Resp. Omnes, qui nominatim non reperiuntur prohibiti. Dicitur namque lib. II. tit. III. *Feud.* « Personam investituram accipientis non distinguimus; nam etiam servus investiri poterit. » Hinc non refert, mas sit an femina feudum accipiens. Quamvis enim in feudo proprio non succedant feminae, ut infra dicitur, tamen feuda eisdem concedi possunt, lib. II. *Feud.* tit. XXIII. § fin. et tit. XXX.

50. *Etiam minorennis et pupillus; quomodo?* — Pariter non refert, an majorennis sit, vel minorennis; quia minorennis quoque, quin et pupillus, etiam absque tutore, vel curatore feudum acquirere, et conditionem suam meliorem facere potest arg. cit. lib. II. tit. III. *Feud.* et princ. Instit. de *Auctorit. tutor.* ibi: « Namque placuit, meliorem quidem conditionem licere eis (pupillis) facere, etiam sine tutoris auctoritate: deteriore vero non aliter, quam cum tutoris auctori-

tate. » Est tamen discrimen inter pupillum et minorem, videlicet, quod si absque tutoris auctoritate pupillus accipiat feudum, hoc instar aliorum contractuum cum pupillis initorum claudicet, ita nempe, ut pupillus quidem utilitatem feudi percipiat, obligationem tamen præstandi servitia et onera realia non contrahat. Minorennis vero ad servitia saltem personalia obligetur; eo quod minor, non item tutor absque curatoris auctoritate ad servitia personalia obligare se possit; cum curator pro rebus tantum, et non simul pro persona, uti tutor, detur, uti communiter advertunt doctores in l. *Obligari*. 43. ff. de *Obligat. et action.*

51. *Ac insuper superior ab inferiore.* — Rursus non refert, an inferior, vel superior sit feudum accipiens; siquidem et superior ab inferiori feudum accipere potest, arg. cit. lib. II. *Feud.* tit. III. et l. XIV. de *Jurisdic.* notant tamen Schrader., de *Feud.* part. IV. cap. III. ult. et alii, quod si superior, præsertim ecclesiasticus ab inferioribus feudum accipiat, ad servitia præstanda alium subsallum constituere possit, et soleat, id quod in praxi observari videmus.

52. *Clerici quoque feuda accipere possunt.* — Quæritur specialiter III. An etiam clerici, et religiosi in feudum accipere quid possint? Ante responsionem notandum, aliud esse simpliciter quærere, an clerici feudum accipere possint; aliud an in feudo succedere; aliud an illud retinere valeant? Quæsitum procedit de primo membro; quia an succedere in feudo queant, dicemus infra § seqq. Unde respondetur, clerici, et religiosi non minus ac laici de novo accipere possunt quæcunque feuda, si dominus directus ita velit, eisque libere concedat. Fachin., lib. VII. cap. xxxv; Rosent., de *Feudis* c. III, concl. 5; Zasius, in *Epitome* part. V. n. 21; Pirhing, h. t. n. 23. et communis. Probatur ex utroque jure; ut quidem ex jure canonico per c. *Ex transmissa*. 6, et seq. ubi indubitate supponitur, quod clerici feuda accipere, et habere valeant; eisque præcipitur, ut feuda habentes sæcularia, coram domino feudi iudicium sustineant. Idem habetur ex lib. II, *Feud.* tit. XL, § fin. ubi pariter supponitur, clericos feuda a domino directo data habere posse; ibi: « Si clericus veluti episcopus, abbas beneficium (id est feudum) habens a rege datum, » etc.

53. *Afferitur ratio.* — Ratio conclusionis est, quod quamvis clerici, aut religiosi ser-

vitia personalia, vi feudi proprii debita præstare per se non valeant, consequenter feudi proprie talis incapaces esse videantur. Nihilominus, quia dominus, si vult, statim in investitura concedere potest, ut clerici per substitutos servitia peragant, feudum etiam alias proprium hac ratione accipere possunt clerici, ac religiosi. De reliquis feudis improprie talibus habentibus obligationem, seu servitia cum statu clericali non incompatibilia, v. g. præstationem certæ pecuniæ, vel aliud simile onus, dubium non est, quin ea accipere clerici valeant. Confirmatur praxi passim, præsertim in Germania vigente, ubi videmus, clericos feuda non tantum Franca, aut talia, quæ habent onera statum clericalem non decedentia, sed etiam propria feuda servitium personale requirentia habere; sic namque ferme omnes Germaniæ episcopi, et plurimi Abbates feuda imperialia habent, ob quæ imperatori tanquam domino directo in bello servitia personalia per alios præstant.

54. *Omnis res immobilis in feudum dari potest. Excipitur tamen res sacra. Licet et hæc saltem indirecte in feudum concedatur.* — Quæritur IV. Quidnam in feudum dari et accipi possit? Resp. I. Omnis, et sola res immobilis temporalis sive laicalis, sive ecclesiastica in feudum dari et accipi potest. Est communis, patetque ex jam dictis. Et quidem quod debeat esse res immobilis, dictum est supra h. l. n. 7 ubi etiam explicatum habetur, quidnam intelligatur per rem immobilem. Quod vero omnis res immobilis etiam ecclesiastica in feudum concedi queat (adhibitis nempe juris et solemnitatibus) constat ex n. 45. Resp. II. Res sacrae religiosæ, ac spirituales in feudum dari, et accipi directe non possunt. Rursus communis ac certa. Ratio est, tum quia commercio humano sunt exemptæ, l. *Pacta*. 72. § fin. ff. de *Contrah. empt.*; tum quia simoniacum est, quodcumque servitium aut onus temporale pro re spirituali promittere, uti patebit ex dicendis infra tit. de *Simonia*. Dicitur tamen *directe*, quia indirecte ac in consequentiam etiam res sacrae ac spirituales in feudum accipi et dari possunt; si nempe temporalibus sunt annexæ; quia tunc cum ipsa re principali, accessorie ac indirecte traduntur in feudum, arg. c. *Ex litteris*. 7. de *Jurepatronatus*, ubi expresse habetur, quod una cum universitate bonorum temporalium accessorie etiam transeat juspatronatus.

55. *Tribus potissimum modis dari, et accipi,*

vel requiri potest feudum. — Quæritur V. Quomodo seu quibus modis acquiratur feudum? Resp. Tribus potissimum modis dari, et accipi, vel requiri potest feudum. Videlicet: I. Pacto et investitura; II. præscriptione; III. successione. Per pactum intelligitur ille contractus feudalis, quo dominus alicui sub certis conditionibus, aut oneribus rem suam in feudum concedit, et a feudatario reciprocam promissionem accipit. Investitura vero, *die Beehung*, est actus ille solemnus, quo feudatarius a domino directo, vel actualiter mittitur in possessionem rei feudalis, vel signum aliquod, v. g. vexillum, gladium, hastam, annulum, etc., juxta loci consuetudinem accipit cum expressione verborum idoneorum a dante prolatorum, quod hoc signo intendat, aut velit feudatario feudum revera concedere, et illam actualiter investire, lib. II. *Feud.* tit. II. ubi etiam dicitur, quod actus ille, quo quis a domino, vel ejus deputato actualiter mittitur in possessionem feudi, sit et dicatur investitura propria: ille vero actus, quo traditur signum, vocetur investitura abusiva, seu impropria, ibi: « Investitura quidem proprie dicitur possessio; abusivo autem modo dicitur investitura, quando hasta, vel aliud corporeum quidlibet porrigitur a domino feudi, se investituram facere dicente. »

56. *Ad quod absolute necessaria est investitura.* — Porro investitura absolute necessaria est ad acquirendum feudum. « Nam sciendum est, feudum sine investituram nullo modo constitui posse, » sunt verba, lib. I. *Feud.* tit. XXV. Sufficit autem etiam abusiva investitura, lib. II. *Feud.* tit. XXXII. in prin. ibi: « Sciendum itaque est, Feudum acquiri investitura, etc. vel eo, quod habetur pro investitura. » Quamvis enim per investituram abusivam feudatarius possessionem non statim acquirat, tenetur tamen dominus eam in possessionem actualem immittere, ita ut amplius pœnitere non possit nec satisfacere valeat præstando interesse, lib. II. tit. XXVI. § *Si facta*. Imo potest feudatarius abusive investitus, statim propria auctoritate Feudum vacuum ingredi, prout arg. c. *Ex litteris*. 2. de *Consuetud.* communiter tradunt doctores apud Berkolt., de *Feud.* cap. VIII. n. 10. Potest etiam per alium tam dari, quam accipit investitura; nam « utrum ipse, vel alius pro te investituram faciat, vel suscipiat, nihil interesse putamus, » dicitur lib. II. *Feud.* tit. III. circa finem.